

Werkinstructie bestrijding

Reuzenberenklauw *Heracleum mantegazzianum*

Perzische berenklauw *Heracleum persicum*

Sosnowsky's berenklauw *Heracleum sosnowsky*

Soortbeschrijving

Kenmerken

De reuzenberenklauw is een grote plant die 4-5 meter hoog kan worden. De soort heeft rechtopstaande, tot 10 centimeter dikke, rood gevlekte stengels, met zeer grote (tot enkele meters lang), diep ingesneden bladeren. De plant bloeit met grote witte schermen met een omvang van wel 50 cm, die elk bestaan uit duizenden, kleine witte bloempjes.

De reuzenberenklauw is inheems in de Kaukasus regio. In Nederland is de reuzenberenklauw in de 18e eeuw geïntroduceerd als tuinplant. Met name vanaf de tachtiger jaren van de vorige eeuw heeft de plant zich snel verspreid over Nederland.

Onder de noemer reuzenberenklauw worden in Nederland eigenlijk drie verschillende soorten aangeduid. Dit zijn: *Heracleum mantegazzianum*, *Heracleum sosnowskyi* en *Heracleum persicum*. *Heracleum mantegazzianum* is de meest wijdverspreide invasieve reuzenberenklauw. Naast deze exoten komt in Nederland ook de inheemse berenklauwen voor, namelijk de soorten *H. sphondylium* en *H. sibiricum*. Deze soorten zijn kleiner (tot 2 meter), hebben meestal geen gevlekte stengel en zijn niet invasief.

Problematiek

Reuzenberenklauw is een hardnekkig woekerende plant, die een dichte, monotone begroeiing van meerdere meters hoog vormen. De gras- en kruidlaag verdwijnt daardoor. De reuzenberenklauw geeft overlast door:

- Ondermijning stabiliteit van dijken en taluds door verdwijnen gras- en kruidlaag (verminderde doorworteling).
- Vermindering van de biodiversiteit doordat de natuurlijke vegetatie langs de watergangen wordt verdrukt door de aanwezigheid van de reuzenberenklauw.
- Het ontstaan van gezondheidsklachten. Deze klachten ontstaan als gevolg van contact met de sappen van de plant (langdurige huid en oogirritatie).

Voortplanting

Verspreiding door zaden. Zaad behoudt zijn kiemkracht tot 7 jaar lang. Komt eind maart, half april op. Het tweede jaar gaat de plant bloeien. Meestal sterft de plant na de bloei af maar het komt ook voor dat de plant vanuit de oude wortel doorleeft en een volgend jaar opnieuw bloeit. Bloeiperiode van juni t/m juli. De plant produceert grote hoeveelheden zaad dat lang kiemkrachtig blijft.

Standplaats en groeiperiode

De reuzenberenklauw komt voornamelijk voor op zonnige tot licht beschaduwde standplaatsen op vochtige, voedselrijke grond. De reuzenberenklauw wordt vaak aangetroffen in bermen langs (spoor)wegen, op dijken en langs waterlopen. Daarnaast komt de soort voor in extensief beheerde graslanden, bosranden, en terreinen waar de bodem verstoord is geweest. Ook op stortstenen oevers komt de soort voor. De berenklauwen groeien van maart tot en met oktober.

Bestrijdingsmethoden

Algemeen

Het registreren en monitoren van plaagsoorten is belangrijk. Dit betekent dat medewerkers in het veld zo veel mogelijk digitaal (via apps) noteren waar en hoeveel vierkante meters ze van welke plaagsoort aantreffen. Deze gegevens worden doorgegeven aan de verantwoordelijke afdeling, team of collega. Naast het interne gebruik van deze gegevens worden deze centraal geregistreerd in de NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna). Hierdoor ontstaat een waardevol actueel overzicht van de plaagsoorten, welke ook door externen zijn te raadplegen. Alleen bewezen beheer- en bestrijdingstechnieken zijn benoemd in onderstaande kalender. Via de kalender is af te lezen wanneer welke bestrijdingsmethode de voorkeur heeft. In de plaagsoorten bibliotheek is meer informatie te vinden. Bij uitvoeren van bestrijdingsmethode dient rekening gehouden te worden met het tegengaan van verspreiding van plantdelen / besmette grond. Deze kunnen achterblijven op bijvoorbeeld de maaihark, korf, rupsbanden etc. van machines waardoor ze verspreiden naar nieuwe gebieden. Gebruikt materiaal moet daarom ter plekke gecontroleerd en schoongemaakt worden!

Kalender

		G	M /G	H/M/G	H/M/G	M/G	M/G	M/G	M/G		
Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec

Groen: effectieve werkzaamheden mogelijk

Oranje: afhankelijk van situatie

M: Machinaal verwijderen <1000 planten

H: Handmatig verwijderen <100 planten

G: Begrazen < 200 planten en verspreide populaties

Machinaal verwijderen

Maaien is bij grote haarden aan te bevelen. Voor efficiënt maai-beheer moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Eerste maaibeurt eind april, begin mei.
- Tenminste vijf keer per groeiseizoen maaien.
- Voor eliminatie minimaal 4 jaar dit maaieregime aanhouden en
- controles tot 7 jaar na start blijven uitvoeren.

Denk aan veiligheidsmaatregelen, zodat werknemers niet in aanraking komen met het fototoxische sap.

Handmatig verwijderen

Handmatig uitsteken is de meest efficiënte, zorgvuldige methode om reuzenberenklauw te verwijderen. Door uiterst zorgvuldig te werken kunnen de wortels in het geheel verwijderd worden. Een alternatief is om de plant ter hoogte van het groeipunt (circa 20 cm onder de grond) door te steken. Als dit niet helemaal correct wordt uitgevoerd, is er echter het risico op opnieuw uitgroeien.

Bij het handmatig verwijderen dienen de volgende werkzaamheden uitgevoerd te worden:

- Wortels bij voorkeur geheel verwijderen. Indien dit niet mogelijk is, steek de wortels dan door op een diepte van circa 20 cm onder de grond.
- Wortelkluiten zo neer leggen dat deze uitdrogen.
- Indien niet alle planten kunnen worden verwijderd, steek dan de grootste planten uit (vroeg in het jaar al te herkennen aan een grotere rozet / bladeren). Dit zijn namelijk de exemplaren die zaad gaan zetten.
- Indien planten al bloeien, knip dan de bloeischermen af. Verzamel deze in een afsluitbare zak en voer ze af.
- Aanbevolen wordt het handmatige verwijderen 2x in het groeiseizoen te herhalen (met telkens een tussenperiode van drie a vier weken), om hergroeiende planten te verwijderen.
- Herhalen van het handmatig verwijderen gedurende 2 jaar.
- Groeiplaats controleren gedurende een periode van 7 jaar.

Reinig gebuikt gereedschap om verspreiding te voorkomen.

Maak gebruik van beschermende kleding (waterdicht, beschermende bril).

Begrazen

Reuzenberenklauw is een plant die schapen en runderen graag eten. In de Kaukasus is de plant lange tijd verbouwd als voedselplant voor vee. Desondanks is er een klein risico dat de dieren klachten krijgen als gevolg van aanraking met het sap (ontstekingen van huid en ogen). Het heeft daarom de voorkeur dieren in te zetten die al met reuzenberenklauw bekend zijn.

- Begrazing starten in het vroege voorjaar, als de planten nog klein zijn.
- Indien later gestart wordt, grote groeiplaatsen eerst maaien.
- Begrazen gedurende de periode van maart t/m oktober om optreden noodbloei te voorkomen en nieuw uitschietende zaailingen te elimineren.
- Aanvankelijk kiezen voor een hoge begrazingsdruk, zodat uitgroeiende planten weer snel afgegraasd worden. Als de groeiplaatsen van reuzenberenklauw voldoende kort afgegraasd zijn, kan de begrazingsdruk omlaag gebracht worden.

- Let op plekken waar de grazers niet kunnen komen, bijvoorbeeld tussen takkenbossen. Hier aanwezige planten zorgen voor nieuwe aanwas door hun zaden. Planten op dergelijke plekken handmatig uitsteken.
- Continueren van begrazing gedurende een periode van 2 jaar.
- Groeiplaats controleren gedurende een periode van 7 jaar.

Nazorg

Er zijn geen specifieke toepassingen bekend. Vooral nog moet het vrijkomende plantmateriaal aangeboden worden ter verwerking als afvalstof. Het plantenmateriaal kan verbrand of gecomposteerd worden. Als het composteerproces goed verloopt sterven de zaden daarbij geheel af (BVOR, 2015). Composteerbedrijven kunnen zich vanaf 1 september 2015 laten certificeren als 'Verantwoorde verwerker invasieve exoten'.

Verspreiding

[FLORON Verspreidingsatlas | *Heracleum mantegazzianum* - Reuzenberenklauw](#)